

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. I. Impotentia hîc est inhabilitas perficiendi viâ ordinariâ copulam
carnalem, aptam ad humanam generationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

quam ut in uxores ducant, non comprehendi à Con-
cilio propter identitatem vel majoritatem rationis :
nec constitutio pœnalis extenditur tali casu. Si tali
casu non extenditur propter identitatem rationis:
quare hoc casu deberet extendi ?

140. Atque ut d. Declaratio apud Molinam foret

authentica, intelligerem eam de sponsalibus, seu
promissione Matrimonij contrahendi tempore *Quomodo
ea possit in-
telligi.*
raptus, quæ procul dubio invalida est, ut ante
dixi. Igitur propter eam non est recedendum à
Conclusionem, quæ finem imponet huic Sectio-
ni. Sequitur autem.

SECTIO X.

DE

IMPEDIMENTO IMPOTENTIÆ.

1. *Cognitio hu-
jus impedi-
menti est
summè ne-
cessaria.*

Disputatio de hoc impedi-
mento apprimè necessaria
est, quòd frequenter in
tribunalibus Ecclesiasticis
accidat, & in Confessionibus
occurrat : facillimum-
que sit circà illud aberrare ;
tum ob nimiam ejus

Sanchez. difficultatem ; tum etiam, quia satis obscurè dis-
putatum invenitur. Et idèd quâ claritate potuero,
illud enodabo. Ita Sanchez lib. 7. disp. 92. n.
1. Et nos cum illo ; salvâ tamen semper hone-
state, id est, omisiss illis, quæ vix honestè dici
possunt, & non sunt omninò necessaria ad fe-
rendum rectum judicium, sive in foro externo,
sive in sede confessionali.

Ac principio quidem, priusquam accingimur
ad examinandas particulares difficultates, occur-
rit quæstio generalis : Quid in hac re sit impo-
tentia ? Respondetur.

CONCLUSIO I.

Impotentia hïc, est inhabilitas per-
ficiendi viâ ordinariâ copulam
carnalem, aptam ad humanam
generationem.

2. *Quid sit
hïc poten-
tia.*

EX hac Conclusionem festinè cognoscitur,
quid in hac re sit potentia, scilicet habitas
perficiendi viâ ordinariâ copulam carnalem, ap-
tam ad humanam generationem. Equidem non
esse necessarium, ut copula aut generatio sequa-
tur, nemo dubitat, qui novit essentiam Matrimo-
nij, novit, inquam, dari Matrimonium ra-
tum non consummatum ; probeque scit quam-
plurima esse Matrimonia consummata, quæ ca-
rent prole, defectu foecunditatis seu propter ster-
ilitatem.

Quòd autem dicta habitas requiratur, pro-
batur ex definitionem Matrimonij, à nobis propo-
sita Disp. præced. Sect. 3. Conclus. 1. sequen-
tis tenoris : *Contractus Matrimonij est consensus
reciprocus maris & femina, signo externo expressus,
quo jus perpetuum tradunt in mutua corpora ad u-
sum conjugalem.* Poròd usus conjugalis non est
solus coitus sive penetratio vasû muliebris, aut

sola seminatio extrâ vas ; sed penetratio cum
effusione veri seminis intrâ vas ordinarium.
Nam aliàs non est nata (per se loquendo) sequi
generatio prolis.

Rogat aliquis : qui sint isti, qui non possint
seminare intrâ vas ? In primis, qui nullum ve-
rum semen habent, quales sunt, communi judi-
cio Doctorum, Eunuchi, qui carent utroque tes-
te. Præterè ; qui licet habeant verum semen,
& possint seminare, tamen vel non possunt vas
penetrare naturali virtute, aut si possint, semen
ob nimium calorem statim ejaculatur ante vasû
penetrationem.

Contrâ : non requiritur penetratio vasû ad
consummationem Matrimonij, sed sufficit com-
mixtio sanguinis seu receptio seminis, sive ope
dæmonis, sive per attractionem matricis, aut aliâ
viâ, ut docuimus cum Sanchio & alijs, contrâ
Pontium, Disp. præced. Sect. 3. Conclus. 10.
item præsentem Disp. Sect. 6. Conclus. 1. Ergò
omnis vir, qui potest seminare, aut saltem habet
verum semen, debet hïc dici potens, & similiter
omnis foemina, quæ aliquâ viâ potest semen vi-
rile recipere. Siquidem potentia hïc non videtur
esse aliud quàm habitas consummandi Matrimo-
nium.

Respondetur ; potentiam hïc esse habitatem
consummandi Matrimonium de per se, seu viâ
ordinariâ, id est, medio à natura communiter
instituto, quòd est penetratio vasû cum effusio-
ne seminis intrâ illud.

Et quidem quòd atinet opem dæmonis, qui
semen decisum à viro potest transferre in uterum
foeminæ, certum est apud Omnes, id non suffi-
cere ad validandum Matrimonium, quòd aliàs fo-
ret invalidum defectu potentia; sicut non sufficit,
ut infrâ latius dicitur, quòd ope dæmonis ma-
leficium tolli possit, quo aliquis impeditur à
copula.

Quantum ad attractionem matricis, aut ali-
quam artem, quâ posset semen recipi sine pene-
tratione ; nec istud satis esse, putat Sanchez lib.
7. disp. 99. n. 37. ubi in fine sic lego : Quid si
reverâ foemina ita arcta sit, aut vir ita debilis
aut calidus, ut non possit cum foemina hac coi-
re, ut semen intrâ vas emittat ; sed foras fun-
dat (in quo casu, quando hoc judicatur
perpetuum, & immedicabile impedimentum,
diximus

4. *An sufficit
quòd semen
transferri
possit per dæ-
monem.*

3. *Qui ne-
queam se-
minare in-
trâ vas.*

*An habitas
consum-
mandi
Matr. sit hïc
potentia.*

diximus disp. 92. n. 7. & sequentibus Matrimonium esse nullum) mihi persuado, adhuc esse verè irritum, ac proinde non consummari, licet arte aliqua, absque viri penetratione sit receptum semen intrà vas, aut per matricis attractionem.

5. *Probatur quod non ex Sanchez.* Probatur; quia valor Matrimonij non pendere potest ex casu raro & fortuito. Deinde: quia verificatur, virum illum esse impotentem ad seminandum intrà vas. Et aliàs nunquam hæc impotentia posset dirimere Matrimonium, contra DD. ibi allegatos. Quippè semper potest semen illud, saltem vase aliquo vitreo receptum, intrà vas fœmineum immitteri. Hæc ille.

6. *Idem sentit Dicast.* Quem sequitur Perezius disp. 37. sect. 2. n. 6. ubi sic scribit: Dico quartò: quàmvis sit potentia ad seminandum extrà vas, imò in ore vasis, si tamen sit impotentia perpetua ad penetrationem vasis, & ad seminandum intrà vas, prædictam impotentiam dirimere Matrimonium. In hoc etiam conveniunt DD.

6. *Idem sentit Dicast.* Probatur; tum, quia hæc seminatio per se non sufficit, ut per eam conjuges fiant una caro, id est, principium unius carnis, etiamsi fortè & per accidens aliquando sufficiat, si fortè aliquando virtute naturali matricis intromittitur pars aliqua seminis, sufficiens ad generationem. Tum etiam, quia potentia ad sic seminandum, est impotentia moralis ad seminandum; quia talis seminatio nequit fieri absque peccato. Ita hic Auctor. Cui per omnia consonat Dicastillo disp. 7. n. 443.

7. *Requirunt consummationem via naturali.* Placet etiam hic transcribere, quæ de præsentis controversia scribit Præpositus de Matr. q. 7. n. 177. Contrà id (inquit) quod diximus ad valorem Matrimonij requiri, ut vir possit penetrare vas naturale fœminæ, potest objici; quòd Matrimonium illud debeat judicari validum, quod potest consummari; potest autem consummari sine penetratione vasis naturalis, ut tenent varij, & dicitur experièntiâ constare, nimirum matrice fœminæ suâ virtute naturali attrahente semen virile.

7. *Requirunt consummationem via naturali.* Respondeo, negando Majorem universaliter veram, & dico id solum verum esse, quando consummatio fit mediâ à natura instituto, quod est actus conjugalis, per penetrationem vasis naturalis ipsius fœminæ: non verò quod fit casu fortuito & omninò raro.

8. *Confirmatio.* Confirmatur: si semen non immittatur in vas fœminæ ab ipso viro, saltem coagente virtuti attractivæ matricis, debet fieri mediâ pollutione ipsius viri, quæ ut minimùm est peccatum materiale, & quidem ex parte ipsius modi agendi; nemo autem potest tradere dominium sui corporis ad actum, qui ex se, & modo operandi, non potest exerceri absque peccato.

9. *Conclusio.* Dicendum ergò est; licet vir possit seminare, si tamen id non possit facere immediate in vase naturali fœmineo, cum non posse validè Matrimonium contrahere; ut si sit sectus, attritus &c, vel non posse contrahere cum aliqua, si

ejus vas penetrare non possit, nec ea ad ejus congressum possit aptari arte humanâ, sine vitæ vel gravioris morbi periculo, quàmvis illa possit semen extrà emissum intrà matricem attrahere. Hactenus præfatus Auctor.

Atque hæc sententia etiam nobis magis placeat, tametsi oppositum doceat Averſa q. 13. sect. 2. §. Primo, in fine: Quod si (inquit) è contrà fieri posset, ut vir absque penetratione vasis semen intrà illud funderet: hæc esset vera copula sufficiens ad validandum & consummandum Matrimonium. Hæc ille.

8. *Oppositorum docet Averſa.* Quem sequitur Herinx hic disp. 6. n. 83. ibi: Intrà quod (vas muliebre) si possit vir semen immittere, absque ejusdem penetratione (quod rarum est; etsi noverim interdum contingisse, etiam subsecutâ generatione prolium) sufficit ad validandum & consummandum Matrimonium, uti manifestum apparet Raphaeli Averſa q. 17. sect. 1. in fine, & sect. 2. quàmvis hoc videatur negare Præpositus q. 7. dub. 20. in fine, non rectè supponens, tali casu istam immiſsionem non fieri ab ipso viro, seu vi conatus ejusdem, saltem coagente virtute attractivâ matricis. Ita hic Auctor.

9. *Expenditur hæc sententia.* Cui probandum restat, illam immiſsionem fieri conatu viri, & non per meram virtutem attractivam matricis. Quantum ad Averſam: hæc sententia primo loco citato apparet ei manifestum, per talem immiſsionem consummari Matrimonium, quod Præpositus non negat, neque Sanchez; sed uterque docet, non valere hanc consequentiam: ergò apparet manifestum, per talem immiſsionem planè fortuitam & casualè validari Matrimonium, quod alioquin esset invalidum propter impotentiam viri.

Et vellem scire ab his Auctoribus; an vir, sciens se impotentem penetrare vas muliebre, posset semen perfundere, & conari ad immiſsionem, per attractionem mulieris perficiendam, planè fortuito & casualiter.

10. *Sufficit quod vir fundat partem seminis intra vas.* Scio sufficere ad validandum Matrimonium, quòd vir possit fundere intrà vas partem tantùm seminis, quæ tamen sufficiat ad generandam prolem; sed etiam non dubito, quin talis possit, sine aliquo peccato, ita seminare; quia quòd aliqua pars seminis deperdatur, planè per accidens est ad illam actionem, & contrà intentionem seminantis. At verò in nostro casu, planè per accidens est, quòd aliquid seminis recipiatur, & per se, quòd totum deperdatur.

Cupio etiam doceri à prædictis Auctoribus antequam eorum opinioni subscribo; an ergò omnis, qui potest seminare, sit & debeat haberi potens perficere actum conjugalem, & per consequens habilis ad contrahendum Matrimonium, nisi aliquid aliud obſtet. Expectabo responſionem.

11. *An Eunuchus sine hoc impotens?* Interea pergam ad Eunuchos, quos Aliqui negant esse hic impotentes; etsi etiam careant utroque teste; nam si uno tantùm, nemini dubium est (inquit Sanchez sup. disp. 92. n. 14.) eos aptos esse ad Matrimonium. Quòd verum semen

Probatur ex Sanchez aliquos esse potentes.

12. Item ex l. 9. ff. de iure dotium.

Probatur omnes esse potentes.

Sed perpetuam.

13. Alia probatio.

Solutio Sanchez.

14. Sterilitas non obstat valori Matr.

Probatur exemplo & ratione.

15. Obijciunt 1. de Frig.

femen, idoneumque generationi emittant. Testiculus enim ille potest ministerium generationi necessarium exercere, spiritus ad illam requisitos retinens, & tamquam follis membra commovens. Sicut alter solus oculus videndi actum perfectè exercet. Imò cum virtus unita sit fortior seipsa dispersa, & in illum unum testiculum omnes spiritus generationi necessarij coeant, qui in utrumque confluere deberent, solent ij ad generationem potentiores esse.

Idem probatur ex l. Si serua, 39. §. 2. ff. de iure dotium : Si spadoni mulier nupserit : distinguendum arbitror, castratus fuerit, nec ne : ut in castrato dicas dotem non esse ; in eo, qui castratus non est, quia est Matrimonium, & dos & dotis actio est.

Ubi Glossa verb. Qui castratus, inquit : Id est caste natus. Sed spado dicitur hic, qui generare potest : quia unum saltem de testiculis habet. Alioquin contra in ff. de Lib. & postu. l. Sed est quaesitum, §. Spadonem. Ecce doctrina communis.

Sequitur, de quo est quaestio hic ; Quidam tamen dicunt in spadone Matrimonium esse, etiamsi generare non possit, quia vitium est accidentale, non materiale, ut in castrato.

Sed haec ratio nulla est ; quia, ut manifestè patet ex iure Canonico, tit. de Frigidis & maleficiatis, non est Matrimonium in eis, qui non possunt generare ex maleficio, quod est vitium accidentale, & non naturale.

Aliter ergò probatur haec doctrina ; quia talis satisfacere valet concupiscentiae mulieris, & ita obtinetur finis Matrimonij secundarius : nec primarius, nimirum generatio prolis, ad ejus valorem desideratur, ut in senibus & alijs sterilibus constat.

Respondet Sanchez sup. n. 17. talem non satisfacere foeminae per veram copulam suapte naturam aptam ad generationem. Nec finis Matrimonij est remedium concupiscentiae habitum per copulam quamcumque ; sed per copulam aptam ad generationem. Et quamvis senes destituti sint semine, sufficienti ad generationem ; at verum semen, ejusdemque rationis cum semine foecundo emittunt, ac per accidens non generant. Ita Sanchez. Et idem dicendum de alijs sterilibus.

Alioqui si requireretur foecunditas, plurima Matrimonia forent invalida, & pleraque ante conceptionem prolis perplexitate plena ; cum tamen nunquam Ecclesia iudicaverit, aliquod tale Matrimonium invalidum : imò passim admittat senes, quorum tamen semen constat ordinariè esse sterile.

Et verò quis dubitet, inter parentes S. Ioan. Baptistae fuisse verum Matrimonium ? Et tamen Elisabeth erat sterilis, Luc. 2. Ratio porro est ; quia et si id Matrimonium frustraret sine primario, qui est prolis generatio : consequitur tamen finem secundarium, nempe satisfacere concupiscentiae veram copulam habitam, & intentio hujus finis sufficit, ut medium, quod est Matrimonium, efficaciter intendatur.

Si dixeris : oppositum videtur decisum in cap. 1. de Frigid. & Malefic. ibi : si autem statim in

ipsa novitate post mensem aut duos, ad Episcopum aut ejus Missum proclamaverit, dicens, Volo esse mater, volo filios procreare, & idem maritum accepi : sed vir, quem accepi, frigida naturae est, & non potest illa facere, propter quae illum accepi : si probari potest per rectum iudicium, separari potestis ; & illa, si vult, nubat in Domino. Sed etiam vir, cujus mulier est sterilis, potest proclamare : Volo esse pater, volo filios procreare.

Respondetur : sensum eorum verborum esse : Volo cognosci à viro. Ita Doct. Angel. 4. dist. 34. in Expositione textus ibi : Ponitur hic procreatio filiorum pro carnali copula, quam mulieres verecundantur expetere.

Eodemque modo exponit hunc textum Doct. Seraph. ibidem n. 2. ubi ad illa verba : Volo esse mater &c. sic ait : Videtur malè dicere : quia propter sterilitatem uxoris, non potest vir allegare contra uxorem, quod velit esse pater : ergo nec propter frigiditatem viri mulier, quod velit esse mater. Item Matrimonium stat sine bono prolis : ergo propter hoc, quod velit esse mater, non debet dividi.

Responsio : dicendum, quod sancti curialiter loquuntur, secundum quod ipse mulieres sunt verecundae : mulier ergò non potest separari à viro, propter defectum potentiae generandi, sed potentiae coeundi ; & in illa circumlocutione intelligitur, quod carnaliter vult cognosci à viro. Et ita patet, quod non est simile de causalitate, sicut bene est simile de arctitudine. Si enim adeò arcta est, quod cognosci non potest, vir potest allegare & dicere, quod velit esse pater, id est, nolit continere, si potest coire.

Igitur ex d. cap. 1. nullatenus probatur, sterilitatem esse hic impotentiam. Ut nec ex cap. Solet, 6. 32. q. 2. quod est D. Aug. lib. de Bono conjugali c. 5. Nam apertè loquitur, quando contractui matrimoniali adjicitur conditio, ut proles vitetur ; tunc enim irritum est Matrimonium, quia haec conditio repugnat substantiae Matrimonij, cap. fin. de Condit. appof.

Haec sunt verba D. Aug. Solet quari, cum masculus & foemina, nec ille maritus, nec illa uxor alterius, sibi met non filiorum procreandorum, sed pro incontinentia solius concubitus causa copulantur ea fide media, ut nec ille cum altera, nec illa cum altero hac faciat, utrum nuptia sint vocanda. Et potest quidem fortasse non absurdè hoc appellari connubium, si usque ad mortem alicujus eorum id inter eos placuerit : & prolis generationem, quamvis non ea causa juncti sint, non tamen vitaverint, ut vel nolint sibi nasci filios, vel etiam opere aliquando malo agant, ne nascantur.

Non sunt igitur audiendi, qui vel senium, vel sterilitatem existimant esse hic impotentiam. Licet quippe senes & steriles non sint potentes in actu secundo, haud equidem impotentes in actu primo ; id est, habent veram potentiam generandi, quamvis nunquam exeat in actum, puta in ipsam generationem prolis : alioqui saepe exit in copulam perfectam cum vero semine ; & idèd potentia illa non est frustra.

Quod si statuas senem adeò exhaustum, ut omninò impotens sit ad copulam habendam, nec iudicio medicorum juvari arte aliquà possit ; dico

Explicatur d. cap. ex D. Tho.

16. Consonant. Bonav.

17. Dicitur cap. nihil probat. Si nec c. 6. 2. q. 2.

Verba d. cap. 6. ex D. Aug.

18. Steriles non sunt impotentes in actu primo.

dico cum communiore sententia, hanc esse veram impotentiam, de qua hic tractatur, dirimens scilicet Matrimonium subsequens. Quod nihil referat, five ex natura, five ex accidenti impotentia proveniat, dummodo arte humana nequeat curari, ut infra latius dicitur.

19. *Senex omnino impotens non contrahit Matr. ex Scoto.*
 Hinc Scotus 4. dist. 34. q. un. n. 7. Si senex (inquit) esset omnino impotens, dicerem, quod non contraheret Matrimonium; licet aliqua posset consentire in eum ad cohabitandum sicut frater & soror; & ita forte multa magis desponsant divitias, quam personas.

Verum Ecclesia communiter non presumit talem impotentiam in senibus, & ideo regulariter eos admittit ad celebrationem Matrimonij. Secus Eunuchos, de quibus sup. incepimus dicere, eo quod presumat, eos esse omnino impotentes ad perficiendam copulam cum vero semine.

Quod addo: quia non raro inveniuntur, qui possint copulari sine tamen infusione veri seminis, sed solum alicujus humoris, seu aquosae materiae per se insufficientis ad generationem.

20. *An Eunuchus orbatus duobus testiculis, qui possit generare.*
 Sin autem per possibile vel impossibile quispiam reperiretur, orbatus duobus testiculis, qui posset vas penetrare, cum infusione veri seminis; jure naturae foret capax Matrimonij, quidquid sit de jure positivo, quo Aliqui putant, etiam hunc fore incapacem.

Videtur quod sic, ex Bulla Sixti V.
 Sed quod istud jus positivum? Bulla utique Sixti V. 59. apud Cherubinum, quae sic incipit: Cum frequenter in istis Regionibus Eunuchi quidam & Spadones, qui utroque teste carent, & ideo certum ac manifestum est, eos verum semen emittere non posse, quia impurae carnis turgine atque immundis complexibus cum mulieribus se commiscant, & humorem forsan quemdam, similem semini, licet ad generationem, & ad Matrimonij causam minime aptum, effundunt, Matrimonia cum mulieribus, praesertim hunc ipsum eorum defectum scientibus, contrahere praesumant, idque sibi licere permaciter contendunt, & super hoc diversa lites & controversia ad tuum & Ecclesiae forum deducantur, requisivit a nobis fraternitas tua, quid de hujusmodi nubibus sit statuendum. Ecce dubium exortum super validitate conjugiorum, quae contrahunt Eunuchi, & ratio dubitandi.

21. *Declar. Pontificis, quoad conjugia contrahenda.*
 Sequitur Declaratio Pontificis, quod ea nulla sint in futurum, his verbis concepta: Nos igitur attendentes, quod secundum Canonicas sanctiones, & naturae rationem, qui frigida natura sunt & impotentes, iidem minime apti ad contrahenda Matrimonia reputantur, quodque praedicti Eunuchi aut Spadones, quas tanquam uxores habere non possunt, easdem habere ut sorores nolumus; quia experientia docet, tam ipsos, dum se potentes ad coeundum jactitant, quam mulieres, quae eis nubunt, ut non caste vivant, sed ut carnaliter invicem jungantur, pravam & libidinosam intentionem, sub praetextu & in figura Matrimonij, turpes hujusmodi commixtiones affectare, quae cum peccati & scandalosi occasione praebeant, & in animarum damnationem tendant, sunt ab Ecclesia Dei prorsus exterminanda. Et insuper considerantes, quod ex Spadonum hujusmodi & Eunuchorum

rum conjugij, nulla utilitas provenit, sed potius tentationum illecebra & incentiva libidinis oriuntur, eidem fraternitati tuae per praesentes committimus & mandamus, ut conjugia per dictos, & alios quoscumque Eunuchos & Spadones, utroque teste carentes, cum quibusvis mulieribus, defectum praedictum five ignorantibus, five etiam scientibus contrahi prohibeas, eosque ad Matrimonia, quomodocumque contrahenda, inhabiles auctoritate nostra declares, & tam locorum Ordinarijs, ne hujusmodi conjunctiones de cetero fieri quoquo modo permittant, interdicas, quam eos etiam, qui sic de facto Matrimonium contraxerint, separari cures, & Matrimonia ipsa, sic de facto contracta, nulla, irrita, & invalida esse decernas. Ita Pontifex de Matrimonij impotenterum contrahendis.

22. *Declar. quoad conjugia contracta.*
 Sequitur Declaratio quoad conjugia jam contracta: Eos etiam qui sic jam contraxerunt, si appareat illos, non ut caste simul vivant, contraxisse, sed actibus carnalibus & libidinosi operam dare, simulve in uno & eodem lecto cum praedictis mulieribus dormire convincantur, omnino similiter separari cures.

Quare hodie (inquit Sanchez sup. n. 17.) dubitari nequit, hos Eunuchos esse incapaces veri Matrimonij, quamvis foemina ejus defectus conscia velit jure suo cedere. Quippe jam id in hoc etiam eventu decernit in eo Motu proprio.

23. *Quid Sapechez hic sentiat.*
 Non tamen approbo (prosequitur n. 18.) Henriquez quod tradit Henriquez lib. 12. de Matr. c. 8. n. r. in Comment. lit. R. nempe, si daretur aliquis Eunuchus verum semen emittens, cum non esse jure naturae inhabilem ad Matrimonium, sed Motu proprio Sixti V. esse Matrimonij incapacem.

23. *Sixtus V. nihil ibi notari statuit, juxta ipsam.*
 Sed hoc non approbo, quod Sixtus V. in eo Motu proprio nil novum statuerit, sed solum jus antiquum & naturale declaravit, ut constat ex illis verbis: Auctoritate nostra declares. Item: quia non sola Matrimonia impotenterum contrahenda irritavit, sed etiam jam contracta: quod Pontificem efficere non posse, constat, si valida fuerant. Quare mens Pontificis fuit, declarare, attento omni jure, Matrimonium Eunuchorum esse irritum, ac eos semper fuisse Matrimonij incapaces, utpote qui verum semen emittere non possunt.

At admissa hypothese impossibili, ut daretur quispiam rarus Eunuchus, veri seminis emittendi compos, is non excluderetur jure antiquo a Matrimonio; ac subinde nec eo Motu proprio, qui nil denuo statuit, sed solum jus antiquum declarat. Ita Sanchez.

23. *Approbatum Declar. Sixti V.*
 Interim jure optimo Sixtus V. in universum Matrimonia Eunuchorum, utroque testiculo carentium, irrita esse declaravit: quia suppositum, juxta commune judicium Medicorum, impossibile esse, ut emittant verum semen, quidquid in oppositum dicat Aristoteles lib. 1. de Gener. anim. c. 4. comprobans experientiam Tauri, qui recens castratus cum vacca coiens, illam praegnantem reddidit. Sed & serpentes & pisces sine testibus generant.

Respon-

24.
Resp. Sanchez ad
quamdam
auctorita-
tem Arist.

Respondet Sanchez sup. n. 17. Doctrinam Aristotelis non esse in hoc amplectendam: nam, inquit, ex doctrina Galeni & saniori, constat, testiculos esse necessarios ad generationem; non absolute, cum animalia imperfecta his careant & tamen generent; sed in animalibus perfectis.

Item ad ex-
emplum
Tauri.

Aversa.

Nec obstat: taurum illum recens castratum generasse; id enim contigit ex semine ante castrationem recentem deciso. Vel potius (ut ait Aversa q. 13. sect. 2. §. Et hinc patet) ex alio tauro vacca concepit, Serpentes autem & pisces ex natura sua testibus carent, sed alia membrorum structura suum semen perficiunt.

25.
Obiectio ex
Gen. 37.

Obijcitur etiam ex Scriptura sacra Gen. cap. 37. ubi Putiphar dicitur Eunuchus Pharaonis, v. 36. *Madianita vendiderunt Ioseph in Aegypto Putiphari, Eunuchus Pharaonis.* Idem dicitur v. 1. cap. 39. Et tamen ibidem dicitur habuisse uxorem, v. 9. *Nec quidquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, prater te, qua uxor ejus es.* Et cap. 41. supponitur habuisse filiam, qua desponsata fuit Ioseph, v. 45. *Deditque illi uxorem Afeneth filiam Putiphare.*

Solvitur ex
Aversa.

Respondet Aversa sup. Expositores aliqui notant, Putipharem dictum fuisse Eunuchum non in hoc sensu, sed tamquam ministrum & servum Pharaonis. Sicut etiam cap. 40. pincerna & pistitor Regis dicuntur Eunuchi, v. 1. *His ita gestis accidit, ut peccarent duo Eunuchi, pincerna Regis Aegypti, & pistitor, Domino suo.*

26.
Secunda so-
lutio.

Vel dici potest, Putipharem fuisse post generationem filiae castratum: si non ob fabulam Hebraeorum, quam refert Glossa, tamen ob aliam causam naturalis morbi.

Solvitur 3.

Vel rursus dici potest, non esse eundem Putipharem, cujus filia desponsata fuit Iosepho: nam hic dicitur fuisse sacerdos Heliopoleos, nec fit ulla relatio ad illum Putipharem Eunuchum, qui fuerat dominus Iosephi, qui potius dicebatur magister militum & princeps exercitus. Imò etiam in nomine est aliqua diversitas: quia in Hebraico nomine secundi Putipharis apponitur in fine littera AIN, pro qua in nomine Latino posita est littera E. Et quamvis ille primus dicatur habuisse uxorem, non dicitur habuisse prolem.

Et mirum non est, si inter Gentiles & Barbaros ex errore Eunuchi sumerent uxores: siquidem inter fideles ipsos talis error irrepserat, & correctus fuit à Sixto Pontifice. Hucusque praefatus Auctor.

27.
Quid hic
sit potentia.

Sic ergò resolutio finalis: potentia hic, estabilitas ad perficiendam copulam modo ordinario cum vero semine; perinde autem est, perficiatur, an non, sequatur generatio prolis, aut propter sterilitatem vel aliam causam impediatur. Unde Ecclesia solet admittere ad contractum Matrimonij infirmum, de cujus sanitate corporali jam medici desperarunt, jamque morti proximus est, adeo ut nulla super sit spes copulae, multò minus generationis prolis.

Mulier qua
non potest

Confimiliter, mulier potens censetur, tamen si parere non possit, absque manifesto periculo

mortis, imò cum certa morte propria aut proli. Ita docet Sanchez n. 28. & 29. existimans probabilius, Matrimonium hujusmodi foeminae fore validum. parere nisi cum propria morte est potens, ex Sanchez.

Ducor, inquit; quòd Matrimonij contractus essentialiter consistat in mutua obligatione ad copulam perfectam, suapte naturam aptam ad proli generationem: nec refert, si accidentaliter nequeat sequi proles, ut in sterilibus constat. At hic reperitur obligatio & traditio potestatis corporum ad copulam perfectam.

Sed enim, dicit aliquis; hoc est quòd quaeritur, an hic reperiat obligatio, cum copula tali foeminae sit illicita; nulla autem reperitur obligatio ad peccatum. Nec est simile de eo, qui habet votum castitatis; quia hic saltem potest reddere sine peccato; imò tenetur, nisi velit intrare Religionem. 28. Obiectio.

Respondet Sanchez sup. n. 30. estò illicitus esset tunc actus conjugalis, non inde sequi Matrimonium fore irritum. Quia ut Matrimonium valeat, satis est, actum conjugalem ex se esse licitum; quamvis ex aliquo accidenti reddatur illicitus. Adde: temporaliter fore illicitum: nempe tempore juventutis, in quo subest concipiendi spes. Diligitur ea.

Atque hoc est secundum argumentum Sanchezij sup. n. 28. Quia, inquit, illa periculosa partis circumstantia non est perpetua. Senectutis enim tempore, quando jam mulier sterilis erit, cessabit. At impotentia, qua non est perpetua, sed temporalis, minimè dirimit Matrimonium. 29. Alina arg. Sanchezij pro sua opinione.

Adde (inquit n. 30.) illud periculum esse remotum: non enim sequitur ex ipso actu conjugali, in cujus obligatione essentia Matrimonij consistit: nec id periculum subeundum est, ut actus conjugalis sit possibilis, in quo casu dicitur cap. *Fraternitatis*, de Frigid. & malefic. esse impotentiam perpetuam dirimentem Matrimonium: sed sequitur id periculum ex partu, qui incertus est, ac posterior, quam Matrimonij essentia. Quamvis enim Matrimonium sit propter prolem; at de essentia ejus non est obligatio ad prolem, sed ad actum conjugalem: unde quamdiu hic possibilis est, nullo vitæ periculo praemisso, ut conjuges apti reddantur ad illum, valet Matrimonium. Ita Sanchez. Additio.

Quamvis sententiam oppositam dicat n. 28. satis probabilem, citans pro ea non paucos Auctores. Sed, ut verum fatear, attentis rationibus, qua jam soluta sunt, non video magnam probabilitatem, neque puto, quòd in foro Ecclesiae tale Matrimonium dirimeretur. 30. Opposita sententia an sit probabilis.

Et idem est, quando foemina semen receptum nequit retinere, & ideo nunquam generat. Sed quid, si ipsa non seminet, imò nec possit seminare? Respondeo: si semen ejus est necessarium ad generationem, hanc esse veram impotentiam, de qua hic loquimur; secus si non est necessarium, ut communior fert opinio. 31. Quid si mulier non possit seminare.

His ita disputatis & resolutis de potentia & impotentia in genere, dividamus impotentiam in perpetuam & temporalem; in naturalem & casua-

casualē; denique in absolutam & respectivam; & dispiciamus, quæ ex illis prohibeat Matrimonium contrahendum, & dirimat jam contractum. Erit itaque

CONCLUSIO II.

Impotentia perpetua, sive ex vicio naturæ, sive ex maleficio, absoluta cum quovis, respectiva cum illo, quicum intercedit, dirimit Matrimonium ex jure naturæ.

32.
Quid sit
impotentia
perpetua
juxta Sco-
tum.

EXordiar hanc Conclus. quæ communis est, cum verbis Doct. Subtilis 4. dist. 34. q. un. n. 1. In generali omnis impotentia simpliciter & perpetua, cui scilicet subveniri non potest per naturam vel artem, si precedat Matrimonium, simpliciter impedit contrahendum, & dirimit jam contractum.

Itaque impotentia perpetua est, juxta Scotum & alios DD. communiter, quæ auferri, seu cui subveniri non potest per naturam vel artem, id est, absque miraculo, ope dæmonis, vel corporali periculo. Temporalis autem, quæ potest removeri præter divinum miraculum, per opus humanum, absque corporali periculo.

Sumitur ex
e. 6. de
frig.

Ita loquitur Innoc. III. cap. Fraternalitatis, 6. de Frigid. & malefic. ibi: Nos tamen perspicaciter attendentes, quod impedimentum illud (impotentia) non erat perpetuum, quod præter divinum miraculum, per opus humanum, absque corporali periculo potuit removeri &c. Ergo à contrario sensu, si non potuisset removeri præter divinum miraculum, per opus humanum, absque corporali periculo, jam fuisset impedimentum perpetuum.

33.
Quid hic
textus intel-
ligat per o-
pus huma-
num, ex
Sanchez.

Dubitas, quid d. textus intelligat per opus humanum, aut de quo periculo loquatur? Respondet Sanchez sup. disp. 93. n. 9. opus humanum licitum: cum id solum dicamur posse, quod licitè possumus, ut alibi non semel dictum fuit. Alioquin maleficio non censeretur perpetuum ac sufficiens ad dirimendum conjugium, quando solo alio maleficio auferri posset, quod est contra d. Tho. 4. dist. 34. a. 3. ad. 3. Maleficio (inquit) est ita perpetuum, quod non potest habere remedium humano opere, quamvis Deus posset remedium præstare, dæmonem cogendo, vel etiam dæmone desistendo. Non enim oportet semper, ut id, quod per maleficio factum est, possit per maleficio aliud destrui, ut ipsi malefici consentiant: & tamen si posset per maleficio remedium adhiberi, nihilominus perpetuum reputatur; quia nullo modo debet aliquis dæmonis auxilium per maleficia invocare.

34.
Et D. Bo-
nav.

Consimiliter loquitur Doct. Seraph. ead. dist. q. 2. ad 2. Dicendum, quod omne tale maleficio dissolvi potest per Deum: dissolvi etiam potest per diabolum: sed non omne dissolvi potest per maleficio vel humanum consilium; quia malefici, sicut per confessionem eorum scitur, aliqua maleficia

Bosco de Matrim. Pars II.

sciunt facere, quæ ipsi ad penitentiam conversi non possunt destruere: nec homines sciunt consilium adhibere, propter hoc quod industria diabolica super excellit humanam: & Deus propter meritum peccati præteriti, frequenter non exaudit: & diabolus ad hoc non debet invocari, nec ejus patrocinium implorari: hinc est, quod tale maleficio dicitur esse perpetuum; & per consequens impotentia, quæ ex maleficio provenit, quando non potest tolli nisi per novum maleficio, quod intrinsecè malum est. Igitur per opus humanum intellige in d. textu opus licitum.

Per periculum porò corporale noli intelligere quodlibet, sed grave; ut ibi notat Glossa 35. *Quæ a in di-*
coram in el-
ligatur per
periculum,
Corporali periculo, dicens: Vbi verò grave periculum timeretur, non est Matrimonium: sed ubi levi periculo potest removeri, debet illud pati; inf. eod. cap. § Per hæc, à contrario sensu.

Accipe verba d. §. Per hæc autem questionem illam noveris esse solutam, quæ quaeritur; utrum ea, quæ adeò arcta est, ut nulli possit carnaliter committeri nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodo levis, sed forte tam gravis, ut ex ea periculum mortis timeatur.

Ex quibus verbis probabilius videtur Sanchez sup. n. 18. nomine corporalis periculi in hoc textu intelligi periculum mortis. Quod moraliter subest, quoties gravis morbus timeretur, secundum eundem Auctorem.

An pericu-
lum mortis,
ex Sanchez.

Aut certè, quoties gravis ac perpetuus morbus est inevitabilis, ut videtur sentire Perez hic disp. 37. sect. 1. n. 3. ibi: Nomine periculi corporalis seu mortis non intelligitur mors ipsa, sed solum illius periculum. Et ratio est; quia tametsi, id quod absque morte auferri potest, non sit physicè perpetuum; si tamen non possit absque periculo mortis, est moraliter perpetuum: nam periculum mortis moraliter æquivalet morti. Non verò intelligitur periculum gravis morbi, adhuc perpetui; quia periculum gravis morbi, quamvis perpetui, non æquivalet morti physicæ. Quod autem auferri nequit absque gravi & perpetuo morbo, censetur perpetuum; quia iste æquivalet moraliter morti physicæ, non minus, imò magis, quam periculum mortis; quia ad vitandum talem morbum, potest rationaliter appeti periculum mortis, imò etiam & ipsa mors. Hæc ille.

36.
An gravis
ac perpetuus
morbus, ex
Perezio.

Cum autem periculum mortis, & ipsa mors valde diversa sint, & sæpius adfit periculum mortis, quod mors equidem reipsa non sequatur, non sunt audiendi illi DD. qui apud Sanchez sup. n. 16. requirunt ipsam mortem; ita ut, si mulier patiens incisionem cum periculo vitæ, mortem evadat, validum fuerit prius Matrimonium, & id instaurandum, quamvis prior vir, aut femina illa ad aliud transierint. Quod non fuerit impotentia illa perpetua, cum experientia detegat, potuisse absque morte reparari.

37.
Non requi-
ritur ipsa
mors,
Sanchez.

Sed ut dixi, non sunt audiendi, cum nullibi lex requirat mortem, ut sit impotentia perpetua; ergo neque nos requiramus. Quo enim fundamento? Non video. Maxime cum sine peccato

Probatio.